

WIKTORIA KNAP

WIELKOPOLSKA

TERRORE
i OPÓR

pod okupacją
niemiecką
1939-1945

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Partner strategiczny:

Wiktoria Knap

Wielkopolska

Terror i opór
pod okupacją
niemiecką
1939-1945

Materiały dydaktyczne

Warszawa-Poznań 2023

foto: Lukasz Szalemej

Wiktoria Knap

Wieloletni nauczyciel historii z doświadczeniem w pracy jako doradca metodyczny, nauczycieli historii w województwie zachodniopomorskim i Szczecinie, wychowawca młodzieży. Uczestniczka wielu projektów edukacyjnych, np. „Szkoła z TVP”. Jest autorką wielu publikacji i materiałów metodycznych. W swojej pracy docenia zarówno tradycyjne, jak i nowatorskie metody nauczania.

Wiktoria Knap, „Wielkopolska – terror i opór pod okupacją niemiecką 1939–1945. Materiały dydaktyczne”,

Poznań 2023

Copyright © Wiktoria Knap & Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”

Wydawca: Towarzystwo Projektów Edukacyjnych

Projekt graficzny i łamanie: Przemysław Banasiewicz

Publikacja jest integralną częścią projektu edukacyjnego „Wielkopolska w walce o niepodległość” realizowanego przez Towarzystwo Projektów Edukacyjnych dzięki wsparciu ENEA S.A.

Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu merytorycznemu Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości

i Muzeum Martyrologii Wielkopolan – Fort VII (Oddział WMN) oraz współpracy edukacyjnej Wielkopolskiego Kuratora Oświaty.

ISBN 978-83-67848-01-5

Scenariusz lekcji historii dla klas VIII–VIII oraz szkół ponadpodstawowych

Temat: Wielkopolska pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej

Przedmiot: historia.

Czas przeznaczony na realizację zagadnienia: 45 minut (jedna godzina lekcyjna).

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

Uczeń:

- poznaje dzieje i osiągnięcia narodu polskiego, co wpływa na rozbudzenie patriotyzmu – również lokalnego,
- dostrzega ciągłość procesów historycznych,
- wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń,
- rozpoznaje rodzaj źródła,
- integruje i analizuje informacje z różnych źródeł,
- przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

Cel ogólny lekcji: poznanie sytuacji społeczno-politycznej Wielkopolski pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945.

Kryteria sukcesu:

- Opowiem o życiu codziennym Polaków pod okupacją niemiecką w Wielkopolsce.
- Wymienię miejsca martyrologii Polaków w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej.
- Podam przykłady oporu wobec niemieckiego okupanta w Wielkopolsce.

Pytanie kluczowe: Co świadczy o niezłomności Polaków w okupowanej przez Niemców Wielkopolsce?

Cele operacyjne nauczania i cele wychowania:

- wyjaśnia terminy: Generalne Gubernatorstwo, Kraj Warty, germanizacja, gestapo, operacja „Tannenberg”, Fort VII, zbrodnia w lasach Pałędzia i Dąbrówki, Kulmhof, Las Rzuchowski, getto, obóz w Żabikowie, wysiedlenia, akcja „1005”, Einsatzgruppen, Wojskowa Organizacja Ziemi Zachodnich (WOZZ), Polskie Państwo Podziemne (PPP), Armia Krajowa (AK), organizacja „Ojczyzna”, Główny Delegat Rządu, Narodowa Organizacja Wojskowa, Szare Szeregi, akcja „Bollwerk”, tajne nauczanie, tajna kultura, tajne duszpasterstwo, sabotaż, dywersja, legalizacja,
- podaje wydarzenia związane z datami:
 - 1 IX 1939 r., 8 V 1945 r. – II wojna światowa w Europie,
 - 1 IX–20 XI 1939 r. – operacja „Tannenberg”,
 - grudzień 1939 r. – wiosna 1941 r. – główna fala wysiedlania Polaków z Wielkopolski oraz przesiedlania na terenie Wielkopolski,
 - 10 X 1939 r. – powstanie pierwszego niemieckiego obozu koncentracyjnego na ziemiach polskich – Fortu VII,
 - 8 XII 1941 r. – uruchomienie pierwszego na ziemiach polskich obozu zagłady – Kulmhof,
 - wiosna 1943 r. – powstanie obozu w Żabikowie,

- marzec 1943 r. – powstanie Wojskowej Organizacji Ziemi Zachodnich (WOZZ),
 - 20/21 II 1942 r. – akcja „Bollwerk”,
 - maj 1946 r. – śmierć pplk. Andrzeja Rzewuskiego w areszcie WUBP w Poznaniu;
- d) podaje ogólne założenia polityki III Rzeszy względem Wielkopolski;
- e) podaje przykłady działań germanizacyjnych wobec Polaków w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej;
- f) podaje przykłady świadczące o oporze Wielkopolan wobec polityki germanizacyjnej władz niemieckich;
- g) zna problemy Polaków w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej;
- h) opowiada o cierpieniach, jakich doznali Wielkopolanie w czasie II wojny światowej ze strony niemieckiego okupanta;
- i) podaje przykłady oporu wobec władz okupacyjnych w Wielkopolsce;
- j) zna miejsca martyrologii narodu polskiego w czasie II wojny światowej w Wielkopolsce.
- Na poziomie umiejętności:
- dostrzega i potrafi opowiedzieć o przykładach oporu żywiołu polskiego wobec polityki germanizacyjnej w Wielkopolsce,
 - dostrzega i wymienia problemy Wielkopolan w czasie II wojny światowej,
 - odnajduje na mapie miejsca martyrologii w Wielkopolsce – Kulmhof, lasy Pałędzia i Dąbrówki, Żabikowo (Luboń), Wypalanki (Stęszew), Konin, Żnin, Chelmno, Trąbczyn, Pleśzew, Kościan, Winiary pod Kaliszem,
 - zna problemy ludności polskiej w Kraju Warty.

Cele wychowania:

Kształtowanie postawy patriotycznej, moralnej i etycznej.

Przygotowanie do lekcji:

Przed przeprowadzeniem zajęć nauczyciel musi upewnić się, czy treści respektują potrzeby edukacyjne danej grupy uczniów. Należy pamiętać o uczniach ze SPE. Uczniów trzeba odpowiednio przygotować, by zajęcia były wartościowe i pozostawiły w nich ślad.

Typ lekcji:

Lekcja wprowadzająca nowy materiał z wykorzystaniem dotychczasowej wiedzy.

Metody nauczania:

Stacje zadań, praca z mapą, burza mózgów, dyskusja, odwrócona lekcja.

Zasady nauczania:

Zasada pogłębłości, świadomego i aktywnego uczestnictwa.

Środki dydaktyczne:

- Teksty źródłowe, komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny.
- Film *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski*, scenariusz i reżyseria: M. Szymanowicz, prod. P. Zarzycki.

- Prezentacja multimedialna opracowana przez autorkę.
- T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja Towarzystwo Projektów Edukacyjnych, Warszawa–Poznań 2023.

Formy pracy:

Edukacyjne stacje zadań, indywidualna.

Tok lekcji:

1. Czynności organizacyjne. Podanie tematu, kryteriów sukcesu oraz pytania kluczowego. Uświadomienie celu lekcji.
2. Rekapitulacja wtórna.
3. Wprowadzenie nauczyciela, w którym prowadzący przypomina, że uczniowie mieli przed lekcją w ramach pracy domowej obejrzeć film pt. *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* – odwrócona lekcja dla uczniów szkół ponadpodstawowych.
4. Wyjaśnienie nowych pojęć.
5. Lekcja właściwa:
 - a) Przedstawienie polityki okupanta niemieckiego w Wielkopolsce od 1939 do 1945 r. Praca z prezentacją multimedialną. Elementy wykładu, rozmowa nauczająca.
 - b) Uczniowie losują przydział do czterech grup 5–7-osobowych w ramach oceniania kształtującego.
 - c) Przygotowanie do pracy metodą edukacyjnych stacji zadań: rozdanie i omówienie instrukcji, prezentowanie stanowisk pracy.

Edukacyjne stacje zadań: metoda polegająca na podziale przez nauczyciela materiału na partie wzajemnie się uzupełniające, tworzące spójną całość. Pozwala na stosowanie różnorodnych narzędzi edukacyjnych. Uczniowie pracują w określonym czasie oraz przestrzeni, która jest podzielona na kilka obszarów. Muszą się przemieszczać w ramach tej przestrzeni, by osiągnąć cel edukacyjny – czyli zdobyć pełną wiedzę dotyczącą zagadnienia. Istotna jest tu współpraca oraz podział zadań pomiędzy członków grup. Stacje umieszczone w różnych częściach, np. sali lekcyjnej (wówczas należy rozważyć zmianę ustawienia mebli) czy holu szkoły, oraz ponumerować i umieścić numerację, a obok niej potrzebne do nauki materiały i pomoce, w widocznym dla uczniów miejscu. Tu: karty z materiałami źródłowymi oraz laptop, na którym uczniowie obejrzą fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski*. Uczniowie zmieniają stację po zgłoszeniu nauczycielowi wykonania zadania i stwierdzeniu przez niego poprawności pracy. Liczba stacji zależy od możliwości czasowych oraz obszerności opracowywanego zagadnienia. Nauczyciel stale monitoruje pracę uczniów, wspiera ich w pracy, w razie potrzeby służąc pomocą i wyjaśnieniami. Ze względu na indywidualizację czasu istotne jest, by stworzyć przestrzeń dla grup, które wykonają zadanie szybciej niż pozostałe.

Stacja I. Okupacja w Wielkopolsce oczami dziecka.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja Towarzystwo Projektów Edukacyjnych, Warszawa–Poznań 2023 oraz dokonajcie analizy źródeł nr 1, 2 i 3.

Opiszcie, jak wyglądała okupacja niemiecka w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej. Co szczególnie zapadało w pamięć dzieci?

Stacja II. Opór wobec okupanta – praca z materiałem filmowym.

Obejrzyjcie fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* od 14:03' do 18:34' i przedstawicie formy oporu Wielkopolan w czasie II wojny światowej wobec III Rzeszy, a później komunistów.

Stacja III. Przetrzeć pod okupacją niemiecką.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023 oraz dokonajcie analizy źródeł nr 4 i 5; na ich podstawie opiszcie, jak wyglądał trud przetrwania i zapewnienia podstawowych środków do życia w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej.

Stacja IV. Terror okupanta niemieckiego w Wielkopolsce lat 1939–1945.

Zapoznacie się ze źródłami nr 6 i 7 oraz opiszcie obawy, jakie każdego dnia towarzyszyły Polakom wobec wszechobecnego terroru stosowanego przez niemieckiego okupanta. Pomocą służy też opracowanie: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023

6. Członkowie poszczególnych grup wykonują swoje zadania, wykorzystując podane źródła oraz interaktywne zasoby kryjące wiedzę na temat sytuacji w Wielkopolsce w latach 1939–1945.
Uwaga! Grupy, które przeszły wszystkie stacje zadań przed pozostałymi, zapoznają się z kartą nr 1 Poezja Wielkopolan pod okupacją.
7. Liderzy wszystkich grup prezentują wykonanie zadań przy poszczególnych stacjach.
8. Podsumowanie i ocena przez nauczyciela pracy wszystkich grup na lekcji.
9. Odpowiedź na pytanie kluczowe. Refleksje dotyczące pracy ze stacjami zadań.
10. Rekapitulacja pierwotna – test sprawdzający wiedzę.
11. Podanie pracy domowej dla chętnych:
Upamiętnienie wydarzeń czasów okupacji w poezji.
Napisz utwór poetycki upamiętniający trudy życia Wielkopolan pod okupacją niemiecką.

Materiały dydaktyczne

Stacja I. Okupacja w Wielkopolsce oczami dziecka.

Źródło nr 1: AIPN Po, 1118/1, W. Majchrzyk, *Mamo, Mamo, ile kroków*, Poznań 2005, mps.

Źródło nr 2: AIPN Po, 1113/1, *II wojna światowa. Byliśmy wtedy dziećmi*, mps, s. 1.

Źródło nr 3: AIPN Po, 1113/1, *II wojna światowa. Byliśmy wtedy dziećmi*, mps, s. 3–4.

Stacja II. Opór wobec okupanta – praca z materiałem filmowym.

Fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* od 14:03' do 18:34'.

Stacja III. Przetrzeć pod okupacją niemiecką.

Źródło nr 4: Wspomnienia Czesławy Jankowskiej z Dopiewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 21.

Źródło nr 5: Wspomnienia Haliny Kowalskiej z Dopiewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 27–28.

Stacja IV. Terror okupanta niemieckiego w Wielkopolsce lat 1939–1945.

Źródło nr 6: Fragmenty wywiadu udzielonego Jolancie Paczkowskiej 10 lutego 2009 r. dla serwisu naszemiasto.pl: [naszemiasto.pl: naszemiasto.pl/groby-zakrzewskie-kto-je-widzial-kto-o-nich-wie/ar/c8-4429880](http://naszemiasto.pl/groby-zakrzewskie-kto-je-widzial-kto-o-nich-wie/ar/c8-4429880) (dostęp: 19 IV 2023 r.).

Źródło nr 7: Wspomnienia Edwarda Dorny z Zakrzewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 17–18.

Stacje zadań – instrukcje dla uczniów

Stacja I. Okupacja w Wielkopolsce oczami dziecka.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023. Dokonajcie analizy źródeł nr 1, 2 i 3. Opiszcie, jak wyglądała okupacja niemiecka w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej. Co szczególnie zapadało w pamięć dzieci?

.....

.....

.....

Stacja II. Opór wobec okupanta – praca z materiałem filmowym.

Obejrzyjcie fragment filmu edukacyjnego *Krwawa Zemsta* – okupacja Wielkopolski od 14:03’ do 18:34’ i przedstawcie formy oporu Wielkopolan w czasie II wojny światowej wobec III Rzeszy, a później komunistów.

.....

.....

.....

Stacja III. Przetrwac pod okupacją niemiecką.

Korzystajcie z opracowania T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023. Dokonajcie analizy źródeł nr 4 i 5; na ich podstawie opiszcie, jak wyglądał trud przetrwania i zapewnienia podstawowych środków do życia w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej.

.....

.....

.....

Stacja IV. Terror okupanta niemieckiego w Wielkopolsce lat 1939–1945.

Zapoznajcie się ze źródłami nr 6 i 7 oraz opiszcie obawy, jakie każdego dnia towarzyszyły Polakom wobec wszechobecnego terroru stosowanego przez niemieckiego okupanta. Pomocą służy też opracowanie: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023.

.....

.....

.....

Stacja V. Domu już nie ma ...

– o wysiedleniach i uciezkach Polaków w Wielkopolsce pod okupacją niemiecką.

Dokonajcie analizy źródeł nr 8, 9 oraz 10 (zdjęcie) i na ich podstawie scharakteryzujecie stabilizację życia społecznego Wielkopolski z lat okupacji niemieckiej. Korzystajcie też z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023.

.....

.....

.....

Scenariusz lekcji historii dla klas VIII–VIII oraz szkół ponadpodstawowych

Temat: Wielkopolska pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej

Przedmiot: historia.

Czas przeznaczony na realizację zagadnienia: 90 minut (dwie godziny lekcyjne).

Cele kształcenia – wymagania ogólne:

Uczeń:

- poznaje dzieje i osiągnięcia narodu, co wpływa na rozbudzanie patriotyzmu – również lokalnego,
- dostrzega ciągłość procesów historycznych,
- wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń,
- rozpoznaje rodzaj źródła,
- integruje i analizuje informacje z różnych źródeł,
- przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

Cel ogólny lekcji: poznanie sytuacji społeczno-politycznej Wielkopolski pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945.

Kryteria sukcesu:

- Opowiem o życiu codziennym Polaków pod okupacją niemiecką w Wielkopolsce.
- Wymienię miejsca martyrologii Polaków w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej.
- Podam przykłady oporu wobec niemieckiego okupanta w Wielkopolsce.

Pytanie kluczowe: Co świadczy o niezłomności Polaków w okupowanej przez Niemców Wielkopolsce?

Cele operacyjne nauczania i cele wychowania:

- wyjaśnia terminy: Generalne Gubernatorstwo, Kraj Warty, germanizacja, gestapo, operacja „Tannenberg”, Fort VII, zbrodnia w lasach Pałędzia i Dąbrówki, Kulmhof, Las Rzurowski, getto, obóz w Żabikowie, wysiedlenia, akcja „1005”, Einsatzgruppen, Wojskowa Organizacja Ziemi Zachodnich (WOZZ), Polskie Państwo Podziemne (PPP), Armia Krajowa (AK), organizacja „Ojczyzna”, Główny Delegat Rządu, Narodowa Organizacja Wojskowa, Szare Szeregi, akcja „Bollwerk”, tajne nauczanie, tajna kultura, tajne duszpasterstwo, sabotaż, dywersja, legalizacja;
- podaje wydarzenia związane z datami:
 - 1 IX 1939 r., 8 V 1945 r. – II wojna światowa w Europie,
 - 1 IX–20 XI 1939 r. – operacja „Tannenberg”,
 - grudzień 1939 r. – wiosna 1941 r. – główna fala wysiedlenia Polaków z Wielkopolski oraz przesiedlenia na terenie Wielkopolski,
 - 10 X 1939 r. – powstanie pierwszego niemieckiego obozu koncentracyjnego na ziemiach polskich – Fortu VII,
 - 8 XII 1941 r. – uruchomienie pierwszego na ziemiach polskich obozu zagłady – Kulmhof,
 - wiosna 1943 r. – powstanie obozu w Żabikowie,

- marzec 1943 r. – powstanie Wojskowej Organizacji Ziemi Zachodnich (WOZZ),
 - 20/21 II 1942 r. – akcja „Bollwerk”,
 - maj 1946 r. – śmierć pplk. Andrzeja Rzewuskiego w areszcie WUBP w Poznaniu;
- d) podaje ogólne założenia polityki III Rzeszy względem Wielkopolski;
- e) podaje przykłady działań germanizacyjnych wobec Polaków w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej;
- f) podaje przykłady świadczące o oporze Wielkopolan wobec polityki germanizacyjnej władz niemieckich;
- g) zna problemy Polaków w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej;
- h) opowiada o cierpieniach, jakich doznali Wielkopolanie w czasie II wojny światowej ze strony niemieckiego okupanta;
- i) podaje przykłady oporu wobec władz okupacyjnych w Wielkopolsce;
- j) zna miejsca martyrologii narodu polskiego w czasie II wojny światowej w Wielkopolsce.
- Na poziomie umiejętności:
- dostrzega i potrafi opowiedzieć o przykładach oporu żywiołu polskiego wobec polityki germanizacyjnej w Wielkopolsce,
 - dostrzega i wymienia problemy Wielkopolan w czasie II wojny światowej,
 - odnajduje na mapie miejsca martyrologii w Wielkopolsce – Kulmhof, lasy Pałędzia i Dąbrówki, Żabikowo (Luboń), Wypalanki (Stęszew), Konin, Żnin, Chelmno, Trąbczyn, Pleśzew, Kościan, Winiary pod Kaliszem,
 - zna problemy ludności polskiej w Kraju Warty.

Cele wychowania:

Kształtowanie postawy patriotycznej, moralnej i etycznej.

Przygotowanie do lekcji:

Przed przeprowadzeniem zajęć nauczyciel musi upewnić się, czy treści respektują potrzeby edukacyjne danej grupy uczniów. Należy pamiętać o uczniach ze SPE. Uczniów trzeba odpowiednio przygotować, by zajęcia były wartościowe i pozostawiły w nich ślad.

Typ lekcji:

Lekcja wprowadzająca nowy materiał z wykorzystaniem dotychczasowej wiedzy.

Metody nauczania:

Stacje zadań, burza mózgów, dyskusja, odwrócona lekcja.

Zasady nauczania:

Zasada pogłębłości, świadomego i aktywnego uczestnictwa.

Środki dydaktyczne:

- Teksty źródłowe, komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny.
- Film edukacyjny *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski*, scenariusz i reżyseria: M. Szymanowicz, prod. P. Zarzycki.

- Prezentacja multimedialna opracowana przez autorkę.
- T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023.

Forma pracy:

Edukacyjne stacje zadań, indywidualna.

Tok lekcji:

1. Czynności organizacyjne. Podanie tematu, kryteriów sukcesu oraz pytania kluczowego. Uświadomienie celu lekcji.
2. Rekapitulacja wtórna.
3. Wprowadzenie nauczyciela, w którym prowadzący przypomina, że uczniowie mieli przed lekcją – w ramach pracy domowej – obejrzeć film edukacyjny pt. *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* – odwrócona lekcja dla uczniów szkół ponadpodstawowych.
4. Wyjaśnienie nowych pojęć.
5. Lekcja właściwa:
 - a) Przedstawienie polityki okupanta niemieckiego w Wielkopolsce od 1939 do 1945 r. Praca z prezentacją multimedialną. Elementy wykładu, rozmowa nauczająca.
 - b) Uczniowie losują przydział do pięciu grup 5–7-osobowych w ramach oceniania kształtującego.
 - c) Przygotowanie do pracy metodą edukacyjnych stacji zadań: rozdanie i omówienie instrukcji, prezentowanie stanowisk pracy.

Uwaga!

Przed lekcją właściwą warto raz jeszcze (w wypadku uczniów szkół ponadpodstawowych) przed przystąpieniem do pracy w grupach odtworzyć cały film edukacyjny *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* jako pomoc w pracy na lekcji.

Edukacyjne stacje zadań: metoda polegająca na podziale przez nauczyciela materiału na partie wzajemnie się uzupełniające, tworzące spójną całość. Pozwala na stosowanie różnorodnych narzędzi edukacyjnych. Uczniowie pracują w określonym czasie oraz przestrzeni, która jest podzielona na kilka obszarów. Muszą się przemieszczać w ramach tej przestrzeni, by osiągnąć cel edukacyjny – czyli zdobyć pełną wiedzę dotyczącą zagadnienia. Istotna jest tu współpraca oraz podział zadań pomiędzy członków grup. Stacje umieszczone w różnych częściach, np. sali lekcyjnej (wówczas należy rozważyć zmianę ustawienia mebli) czy holu szkoły, oraz ponumerować i umieścić numerację, a obok niej potrzebne do nauki materiały i pomoce, w widocznym dla uczniów miejscu. Tu: karty z materiałami źródłowymi oraz laptop, na którym uczniowie obejrzą fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski*. Uczniowie zmieniają stację po zgłoszeniu wykonania nauczycielowi zadania i stwierdzeniu przez niego poprawności pracy. Liczba stacji zależy od możliwości czasowych oraz obszerności opracowywanego zagadnienia. Nauczyciel stale monitoruje pracę uczniów, wspiera ich w pracy, w razie potrzeby służąc pomocą i wyjaśnieniami. Ze względu na indywidualizację czasu istotne jest, by stworzyć przestrzeń dla grup, które wykonają zadanie szybciej niż pozostałe.

Stacja I. Okupacja w Wielkopolsce oczami dziecka.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa-Poznań 2023 oraz dokonajcie analizy źródeł nr 1, 2 i 3.

Opiszcie, jak wyglądała okupacja niemiecka w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej. Co szczególnie zapadało w pamięć dzieci?

Stacja II. Opór wobec okupanta – praca z materiałem filmowym.

Obejrzyjcie fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* od 14:03' do 18:34' i przedstawicie formy oporu Wielkopolan w czasie II wojny światowej wobec III Rzeszy, a później komunistów.

Stacja III. Przetrwac pod okupacją niemiecką.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa-Poznań 2023, Poznań 2023 oraz dokonajcie analizy źródeł nr 4 i 5; na ich podstawie opiszcie, jak wyglądał trud przetrwania i zapewnienia podstawowych środków do życia w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej.

Stacja IV. Terror okupanta niemieckiego w Wielkopolsce lat 1939–1945.

Zapoznacie się ze źródłami nr 6 i 7 oraz opiszcie obawy, jakie każdego dnia towarzyszyły Polakom wobec wszechobecnego terroru stosowanego przez niemieckiego okupanta. Pomocą służy też opracowanie: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa-Poznań 2023.

Stacja V. Domu już nie ma ...

– o wysiedleniach i ucieczkach Polaków w Wielkopolsce pod okupacją niemiecką.

Dokonajcie analizy źródeł nr 8, 9 oraz 10 (zdjęcie) i na ich podstawie scharakteryzujecie stabilizację życia społecznego Wielkopolski z lat okupacji niemieckiej. Korzystajcie też z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa-Poznań 2023.

6. Członkowie poszczególnych grup wykonują swoje zadania, wykorzystując podane źródła oraz interaktywne zasoby na temat sytuacji w Wielkopolsce w latach 1939–1945.
Uwaga! Grupy, które przeszły wszystkie stacje zadań przed pozostałymi, zapoznają się z kartą nr 1 Poezja Wielkopolan pod okupacją.
7. Liderzy wszystkich grup prezentują wykonanie zadań przy poszczególnych stacjach.
8. Podsumowanie i ocena pracy wszystkich grup na lekcji przez nauczyciela.
9. Odpowiedź na pytanie kluczowe. Refleksje dotyczące pracy ze stacjami zadań.
10. Rekapitulacja pierwotna – test sprawdzający wiedzę.
11. Podanie pracy domowej dla chętnych:
Upamiętnienie wydarzeń czasów okupacji w poezji.
Napisz utwór poetycki, upamiętniający trudy życia Wielkopolan pod okupacją niemiecką.

Materiały dydaktyczne

Stacja I. Okupacja w Wielkopolsce oczami dziecka.

Źródło nr 1: AIPN Po, 1118/1, W. Majchrzyk, *Mamo, Mamo, ile kroków*, Poznań 2005, mps.

Źródło nr 2: AIPN Po, 1113/1, *II wojna światowa. Byliśmy wtedy dziećmi*, mps, s. 1.

Źródło nr 3: AIPN Po, 1113/1, *II wojna światowa. Byliśmy wtedy dziećmi*, mps, s. 3–4.

Stacja II. Opór wobec okupanta – praca z materiałem filmowym.

Fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* od 14:03' do 18:34'.

Stacja III. Przetrwac pod okupacją niemiecką.

Źródło nr 4: Wspomnienia Czesławy Jankowskiej z Dopiewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 21.

Źródło nr 5: Wspomnienia Haliny Kowalskiej z Dopiewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 27–28.

Stacja IV. Terror okupanta niemieckiego w Wielkopolsce lat 1939–1945.

Źródło nr 6: Fragmenty wywiadu udzielonego Jolancie Paczkowskiej 10 lutego 2009 r., dla serwisu naszemiasto.pl: [naszemiasto.pl: naszemiasto.pl/groby-zakrzewskie-kto-je-widzial-kto-o-nich-wie/ar/c8-4429880](http://naszemiasto.pl/groby-zakrzewskie-kto-je-widzial-kto-o-nich-wie/ar/c8-4429880) (dostęp: 19 IV 2023 r.).

Źródło nr 7: Wspomnienia Edwarda Dorny z Zakrzewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 17–18.

Stacja V. Domu już nie ma ...

– o wysiedleniach i ucieczkach Polaków w Wielkopolsce pod okupacją niemiecką.

Źródło nr 8: Wspomnienia Hyginy Mieloch z Batorowa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 68–69.

Źródło nr 9: Wspomnienia Edwarda Dorny z Zakrzewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 16.

Źródło nr 10: Fotografia, polska1918-89.pl/pdf/konspiracja-wielkopolska-1939%E2%80%931945,2204.pdf, s. 21 (dostęp: 19 IV 2023 r.).

Stacje zadań – instrukcje dla uczniów

Stacja I. Okupacja w Wielkopolsce oczami dziecka.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023. Dokonajcie analizy źródeł nr 1, 2 i 3. Opiszcie, jak wyglądała okupacja niemiecka w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej. Co szczególnie zapadało w pamięć dzieci?

.....

.....

.....

Stacja II. Opór wobec okupanta – praca z materiałem filmowym.

Obejrzyjcie fragment filmu edukacyjnego *Krwawa zemsta – okupacja Wielkopolski* od 14:03' do 18:34' i przedstawcie formy oporu Wielkopolan w czasie II wojny światowej wobec III Rzeszy, a później komunistów.

.....

.....

.....

Stacja III. Przetrwać pod okupacją niemiecką.

Korzystajcie z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023. Dokonajcie analizy źródeł nr 4 i 5 oraz na ich podstawie opiszcie, jak wyglądał trud przetrwania i zapewnienia podstawowych środków do życia w Wielkopolsce w czasie II wojny światowej.

.....

.....

.....

Stacja IV. Terror okupanta niemieckiego w Wielkopolsce lat 1939–1945.

Zapoznajcie się ze źródłami nr 6 i 7 oraz opiszcie obawy, jakie każdego dnia towarzyszyły Polakom wobec wszechobecnego terroru stosowanego przez niemieckiego okupanta. Pomocą służy też opracowanie: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023.

.....

.....

.....

Stacja V. Domu już nie ma ...

– o wysiedleniach i uciezkach Polaków w Wielkopolsce pod okupacją niemiecką.

Dokonajcie analizy źródeł nr 8, 9 oraz 10 (zdjęcie) i na ich podstawie scharakteryzujecie stabilizację życia społecznego Wielkopolan z lat okupacji niemieckiej. Korzystajcie też z opracowania: T. Cieślak, A. Pietrowicz, *Wielkopolska. Terror i opór pod okupacją niemiecką*, Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, Warszawa–Poznań 2023.

.....

.....

.....

Materiały źródłowe

Tekst źródłowy nr 1.

AIPN Po, 1118/1, W. Majchrzyk, *Mamo, Mamo, ile kroków*, Poznań 2005, mps, s. 4.

[...] Nadszedł dzień, kiedy do naszej rodziny (dotarła) informacja, że jesteśmy na liście przewidzianych do wysiedlenia z Poznania. Co za wielki strach i niepewność musieli odczuwać rodzice. Wysiedlenie oznaczało pozostawienie całego mienia, przymusowy wywóz do obozu przejściowego na Główniej, a dalej, wskazanym przez hitlerowców transportem, przewiezienie na teren Generalnej Guberni. Obowiązywał zakaz powrotu na tereny wcielone do Rzeszy Niemieckiej, a więc do Poznania. Rodzina płakała nad nami. Było nas pięcioro rodzeństwa, Matka i Ojciec. Najstarsza siostra Danusia miała 8 lat, brat Andrzej 7 lat, Marylka 6 lat, Zdzisia 2 lata, a ja miałam 2 miesiące. Wszystko dokładnie wyszczególnione w dokumentach obozowych. Przyszli po nas w nocy. Można było zabrać tylko bagaż podręczny. Mróz na dworze sięgał –25°C. Zabrali nas z mieszkania 12 lutego 1940 r., pod eskortą karabinów i przewieźli samochodem ciężarowym do obozu na Główniej w Poznaniu. Tam po zameldowaniu naszego przybycia, zostaliśmy osadzeni w baraku na betonowej posadzce, nie było jedzenia, nie było wody, nie było, na czym spać. Moja siostra Zdzisia tak bardzo to przeżyła, że całą noc płakała: „To nie moje aaa, ja chcę do mojego aaa”, nie można było jej uspokoić.

Tekst źródłowy nr 2.

AIPN Po, 1113/1, II wojna światowa. *Byliśmy wtedy dziećmi*, mps, s. 1.

[...] Tym pociągiem dotarliśmy do stacji Poznań Dębiec. Dalej pędzono nas jak bydło do obozu Żabikowo-fort VII. Obóz tworzyło kilka ogrodzonych baraków. Tam przy spisie zauważyli, że mamy kilka bochenków chleba, z tego powodu zabrano nam na kilka dni cały przydział żywności. Po umieszczeniu nas w obozie mama rozdała chleb innym dzieciom, krzyczącym z głodu. Niestety z powodu braku żywności my również głodowaliśmy. Więziono nas wraz z Żydami. Nocowaliśmy śpiąc na ziemi. Ojca od nas oddzielono. Utkwiło mi w pamięci nazwisko Anna Dobrzyńska – Kutno. Wywoływanie imienia Anna budziło w nas przerażający strach, gdyż nasza matka miała takie imię. W obozie często było słychać przerażające krzyki, w tym także krzyki bitych dzieci. Naszego ojca bito do nieprzytomności, następnie zanurzano go w basenie z wodą, aby odzyskał przytomność. Na nasze pytania: „co się tacie stało?” Mama odpowiadała: „tata zemdlął”.

Tekst źródłowy nr 3.

AIPN Po, 1113/1, II wojna światowa. *Byliśmy wtedy dziećmi*, mps, s. 3–4.

[...] Decyzja rodziców zapadła. Wracamy. Definitywnie. Miasto Legnicę, gdy żeśmy przejeżdżali, spotkaliśmy tylko jednego kota. Miasto było wymarłe. [...] Dotarliśmy do jednej ze stacji kolejowych. Nie wiem której, tam był podstawiony pociąg. Żołnierze pomogli nam wsiąść, a przyjeździe pociągiem do Pleszewa nikt już nie pamięta, wszyscy spalimy. Gdy dotarliśmy do Pleszewa, stacja Kowalew, czekał na nas Czerwony Krzyż z ciepłą zupą. Tym pociągiem wracało kilka rodzin, do rodzinnej miejscowości Kurcew wróciliśmy w godzinach przedpołudniowych. W naszym domu nie było ani drzwi, ani okiem. Ojciec postarał się o kilka snopków słomy, i tak żeśmy nocowali. Są to moje wspomnienia oparte o prawdę, która zostawiła pamiętkę na całe życie. Przeżycia są związane z chorobami neurologiczno-psychicznymi, gruźlica, owrzodzenia i inne.

Tekst źródłowy nr 4.

Wspomnienia Czesławy Jankowskiej z Dopiewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 21.

[...] Moja mama była krawcową, na początku wojny Niemcy o tym nie wiedzieli i nie musiała chodzić do pracy u nich. Jak tylko się zorientowali, że potrafi szyc, wtedy kazano jej szyc ubrania dla Niemców. Starszy mój brat Edmund Styperek, urodzony w 1928 r., przez Niemców został przydzielony na majątek w Konarzewie do Kaufmanna. Młodszy mój brat Czesław Styperek, urodzony w 1930 r., na początku chodził do szkoły w Chomęcicach, ale ostrzeżono mamę, że ze względu na urodę i umiejętności językowe rozważany jest jako dziecko do przysposobienia na Niemca. Wtedy zdecydowała się ona zabrać Czesława ze szkoły i wysłać do pracy u pani Dekier.

Tekst źródłowy nr 5.

Wspomnienia Haliny Kowalskiej z Dopiewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 27–28.

[...] Zapędził nas wszystkich do ciężkiej pracy na majątku. Z siostrą z biura postąpił w podobny sposób. Ojca i brata straszył zawsze Gestapem, posądzając ich o sabotaże. Oj, jakie to straszne były dni, gdy wracając z pola po całodziennej pracy (od 6 rana do 8 wieczór) dowiadujemy się o jakimś nowym dokuczeniu. Ojciec już był tak wyczerpany nerwowo, że kilka razy prosił o zwolnienie, lecz zawsze otrzymywał odpowiedź: „Tu zdechniesz”. [...] Siostra, nad której głową świstał kij, musiała siedzieć skulona i patrzeć, jak raz po raz na biurko jej spadała kropla polskiej krwi, niesłusznie wylana. Skończyło się na tym, że chłop ten nie mógł już pracować. Został więc całkowicie zwolniony.

Tekst źródłowy nr 6.

Wspomnienia Władysława Myszyńskiego – mieszkańca Zakrzewa. Fragmenty wywiadu udzielonego Jolancie Paczkowskiej 10 lutego 2009 r., dla serwisu naszemiasto.pl: naszemiasto.pl/groby-zakrzewskie-kto-je-widzial-kto-o-nich-wie/ar/c8-4429880 (dostęp: 19 IV 2023 r.)

[...] Do lasu zaprowadził nas soltys, w miejsce, w którym na igliwiu butem został narysowany prostokąt. Kazał nam kopać dół. Kopaliśmy razem z Ferdynandem. Przy drodze stało dwóch gestapowców. Kilka razy pytaliśmy soltysa, po co kopujemy dół. W końcu dowiedzieliśmy się, że dla „nieboszczyków”. Od tej chwili wszyscy milczeli. Kopaliśmy tak długo, dopóki woda nie sięgała nam do pasa (w Zakrzewie jest wysoki poziom wód gruntowych). Pierwszy wyszedłem z dołu i powiedziałem, że głębiej kopać się nie da. Soltys kazał wszystkim wyjść, wysłał nas po gałęzie świerkowe, którymi kazał przykryć dół. I razem z nim wyszliśmy z lasu. O 11.00 mieliśmy przyjść drugi raz. Byliśmy w wielkim strachu. Po jakimś czasie ktoś dał nam znać, że nie mamy już przychodzić. Wszyscy odetchnęliśmy z ulgą. Dowiedzieliśmy się, że mogiła jest przeznaczona dla więźniów z Poznania z ul. Młyńskiej i z poznańskiego Fortu VII. Około 12.00 widzieliśmy przejeżdżające przez wieś ciężarówki wojskowe przykryte planekami i kilka samochodów cywilnych. Drogi dojazdowe do lasu były pilnowane przez gestapo i psy. Około 13.00 usłyszeliśmy przeraźliwe krzyki i strzały.

Tekst źródłowy nr 7.

Wspomnienia Edwarda Dorny z Zakrzewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 17–18.

[...] W okresie okupacji mój ojciec pracował w lesie pałędzkim, został zatrudniony przez właściciela Dąbrówki Kurt Tempelhofa, tak jak wielu mieszkańców Zakrzewa w tamtym czasie. Ludzie bardzo doceniali to, że mają pracę na miejscu, ponieważ w czasie wojny był przymus pracy i zapewne musieliby dojeżdżać gdzieś daleko. Muszę też dodać, że w okresie okupacji Polacy mogli wchodzić do lasu pałędzkiego, wielu z nich w nim pracowało (około 20 pracowników stałych i 20 sezonowych), inni leśnymi duktami skracali sobie drogę do Dopiewa czy Stęszewa. Kobiety swoim mężom przynosiły obiady do pracy. Zakaz wstępu pojawił się tylko w wyznaczonych fragmentach, jak Niemcy zaczęły palić ciała pomordowanych. Pamiętam sytuację, kiedy razem z mamą poszedłem do lasu zanieść tacie, który był drwalem, obiad. Dotarliśmy na miejsce (obecnie znajduje się tam pomnik poświęcony studentom uczelni poznańskich), gdzie pracowali z sąsiadem Urbaniakiem, to był rok 1942. Rodzice nagle kazali nam zostać na drodze z bratem, a sami weszli w las i tata coś wskazywał mamie. Po wojnie dowiedziałem się, że właśnie wtedy mama po raz pierwszy zobaczyła miejsce kaźni studentów. Tata wtedy też pokazał jej, na jak niewielkiej głębokości byli oni pochowani, to było około 50 centymetrów. Wcześniej w czasie pracy w tym miejscu znalazł czapki studenckie i dokumenty. Mój ojciec był pierwszą osobą, która udowodniła po wojnie w czasie pracy Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce, że właśnie w tym grobie zostali rozstrzelani studenci i profesorowie uczelni poznańskich.

Tekst źródłowy nr 8.

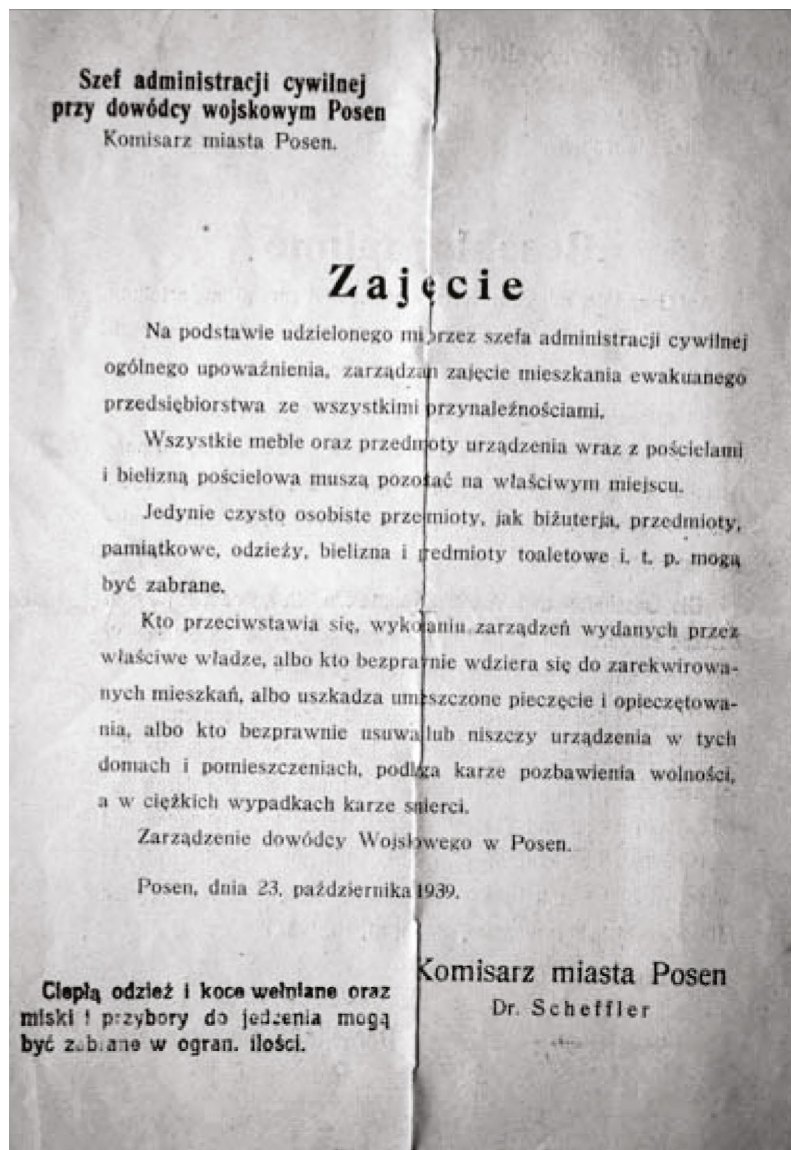
Wspomnienia Hyginy Mieloch z Batorowa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 68–69.

Z 8 na 9 października 1940 r. uciekliśmy z gospodarstwa w Batorowie, w tym samym dniu rano pozostałych Polaków z naszej wsi wywieźli do Opalenicy. W Krzyżownikach mieszkał brat mojej mamy. Ja z moją siedmioletnią siostrą uciekłam do niego, mama z bratem dołączyli do nas w nocy. Rano, około ósmej, wpół do dziewiątej mama wyszła z domu brata, bo umówiła się z chłopcem, który nam pomagał w gospodarstwie, że jeżeli Niemców nie było u nas, to on wyjdzie na pole i da jej znak. On jednak się nie pojawił, więc mama wiedziała, że nie mamy dokąd wracać. Wróciła do nas z wielkim krzykiem i płaczem, że od dzisiaj już nic nie mamy, jesteśmy tak, jak stoimy.

Tekst źródłowy nr 9.

Wspomnienia Edwarda Dorny z Zakrzewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 16.

Kiedy [ojciec] dotarł do Zakrzewa, powiedział do mamy, że na pewno hitlerowcy wysiedlą nas z naszego domu. Rzeczywiście, dwa tygodnie później przyszli, zabrali cały towar ze sklepu i na całe nasze szczęście przenieśli nas do domu w Zakrzewie, a w naszym budynku zrobili Kindergarten. Zostaliśmy wysiedleni na ul. Niezłomnych, dostaliśmy tam pokój z kuchnią, w których spędziliśmy całą okupację. Po powrocie z frontu ojciec mój Antoni razem z Bolesławem Dorną i wujem z Dąbrowy musieli się co dwa tygodnie meldować na komisariacie policji w Dopiewie. W tym właśnie czasie, kiedy regularnie przechodzili przez las, odkryli mogiły pomordowanych Polaków (zapomniana kwatery za grobem duchownych, o wymordowaniu polskich patriotów w lesie pałędzkim, przewiezionych tam z Fortu VII wspomina w swoim pamiętniku Bolesław Dorna). Mówili oni, że w tym miejscu było najwięcej mogił, około dwunastu. Ja pamiętam, po wojnie, kiedy się tamtędy przechodziło, to nadal istniały ślady po mogiłach.

Rozporządzenie o konfiskacie mienia wyrzucanych z mieszkań Polaków

Feliks Kuik
Hymn uchodźców

O Panie, któryś jest na niebie
wyciągnij sprawiedliwą dłoń
Wołamy z cudzych stron do Ciebie
O polski dach i polską broń.
O Boże, skrusz ten miecz, co siekł nasz kraj
Do wolnej Polski nam powrócić daj
By stał się twierdzą naszej siły
Nasz dom, nasz dom.

Fragmenty Pamiętnika Feliksa Kuika z Konarzewa [w:] *Pamięć i przyszłość... Gmina Dopiewo w okresie II wojny światowej*, red. E. Tomkowiak, Dopiewo 2014, s. 21.

Irena Bobowska
Wszystko będzie dobrze,

Jasne przyjdą dni.
Słońce nam zaświeci,
Otworzą Fortu drzwi.
O szczęściu i swobodzie
Gromada więźniów śni.
Wszystko będzie dobrze,
Jasne przyjdą dni.
Wszystko będzie dobrze,
Wolności błysnie dzień,
Więzienne znikną mury,
Fortecy zniknie cień.
I radość znów zagości
Wśród śmiechu jasnych śnień.
Wszystko będzie dobrze,
Wolności błysnie dzień.
Wszystko będzie dobrze,
W rodzinny wrócim próg.
Hasłem naszym będzie:
Rodzina, kraj i Bóg.
Ochoczo chwycim w dłonie
Młot twardy, miecz i pług.
Wszystko będzie dobrze,
W rodzinny wrócim próg.

(194?, Fort VII, Poznań)
Źródło: ewamaria.blog/2022/08/01/irena-bobowska-wiersze-gedichte (dostęp: 19 IV 2023 r.).

Wielkopolska pod okupacją niemiecką w latach 1939–1945

Test sprawdzający wiedzę z lekcji historii.

Wybierz prawidłową odpowiedź

1. Największa jednostka administracyjna powstała na ziemiach polskich wcielonych

do III Rzeszy to:

- Kraj Warty (Reichsau Wartheland)
- Generalne Gubernatorstwo
- Enklawa Poznańska

2. Kim był Arthur Greiser?

- Gubernatorem
- Namiestnikiem III Rzeszy
- Prezydentem

3. W skład Kraju Warty wchodziło/y:

- województwo poznańskie, część pomorskiego i łódzkiego (z Łodzią)
- województwo poznańskie
- wszystkie ziemie leżące bezpośrednio nad Wartą

4. Celem niemieckiej polityki okupacyjnej było:

- połączenie Kraju Warty z Generalnym Gubernatorstwem
- dbanie o mieszkańców Kraju Warty
- pełne zgermanizowanie ziem okupowanych

5. Ze względu na politykę okupanta Polacy Kraj Warty nazywali:

- „Obozem karnym kraj Warty”
- „Biedą wielkopolską”
- „Ziemią utraconą”

6. Pierwszy niemiecki obóz koncentracyjny na ziemiach polskich to:

- Kulmhof
- Auschwitz
- Fort VII w Poznaniu

7. Celem operacji „Tannenberg” było:

- wyniszczenie polskich elit
- zatarcie pamięci o Grunwaldzie
- wybudowanie aresztu w Poznaniu

8. Lasy Pałędzia i Dąbrówki to:

- miejsce na Mazowszu
- miejsce kaźni więźniów Fortu VII
- Głgota Kaszub

9. To jeden z przejawów niemieckiego terroru wobec Wielkopolan:

- wypędzenia i przesiedlenia
- epidemie chorób zakaźnych
- konieczność służby w armii rosyjskiej

10. Obóz Kulmhof powstał w

- Poznaniu
- Chełmnie nad Nerem
- Gnieźnie

11. Miejscem pamięci ofiar z czasów II wojny światowej w Wielkopolsce jest:

- obóz w Żabikowie
- pomnik w Bytowie
- obóz w Sztutowie

12. W Wielkopolsce działalność konspiracyjną podjęto:

- już we wrześniu 1939 r.
- od 1943 r.
- nie podjęto w ogóle

13. Jedną z największych organizacji konspiracyjnych w Wielkopolsce to:

- Wojskowa Organizacja Ziem Zachodnich
- Tajna Organizacja Nauczycielska
- Żegota

14. TAC to:

- Tajna Agencja Czynu
- Tymczasowy Arsenal Centrum
- Tajna Administracja Cywilna

15. Stał na czele podziemia antykomunistycznego w Wielkopolsce po II wojnie światowej:

- Andrzej Rzewuski
- Adolf Bniński
- Rudolf Ostrihansky

16. Po połączeniu Narodowej Organizacji Bojowej z Organizacją Jedności Narodowej

powstała:

- Armia Narodowa
- Armia Krajowa
- Narodowa Armia Wojskowa

17. Tajne Harcerstwo to:

- Szare Bataliony
- Szare Szeregi
- Narodowe Siły Zbrojne

18. O tragedii Wielkopolan pod okupacją opowiadają m.in. wiersze:

- Piotra Skargi
- Ireny Bobowskiej
- Andrzeja Frycza Modrzewskiego

19. W Wielkopolsce w szeregach konspiracji wojskowej służyło ponad:

- 3000 żołnierzy
- 7500 żołnierzy
- 25 000 żołnierzy

20. Formą walki z okupantem w przemyśle był/a:

- legalizacja
- sabotaż
- łączność

Towarzystwo
Projektów
Edukacyjnych

Towarzystwo Projektów Edukacyjnych powstało z pasji do historii, sztuki oraz edukacji. Skupiliśmy się na działaniach adresowanych tak do młodzieży, jak i osób dorosłych. Postanowiliśmy zrobić wszystko, by pamięć o wyjątkowych Polakach i ich czynach przetrwała wiele pokoleń. Idea przetrwała i tak od lat z powodzeniem realizujemy projekty poświęcone promocji polskiej kultury, historii i języka. W naszych działaniach używamy najnowszych technologii połączonych z tradycyjnymi metodami dydaktycznymi. Wieloletnie doświadczenie w pracy z młodzieżą oraz ścisła współpraca z ekspertami w dziedzinie edukacji, historykami oraz artystami, sprawia, że nasze projekty są interdyscyplinarne tzn. łączą w sobie wiele elementów z różnych dziedzin, zawsze ciekawe i ciągle nowe. Mamy na swoim koncie wiele koncertów, programów muzycznych, filmów, publikacji i wystaw, które z powodzeniem prezentujemy w kraju i poza jego granicami na Litwie, Ukrainie, Izraelu, Zambii i Anglii.

Fundacja TPE od lat tworzy narzędzia i materiały do wspierania działań edukacyjnych nauczycieli i pedagogów. Materiały zebrane w formie broszur, filmów, testów, prezentacji służą pogłębianiu wiedzy uczniów, ale również ZACHĘCIE. Zachęcie, by uczeń poddał się przygodzie, jaką niesie poznanie dziejów własnego kraju i narodu, poszukiwania i poznawania lokalnych historii w kontekście losów własnej rodziny. Bowiem to dzięki historii wiemy kim jesteśmy, skąd przybyliśmy i jak wyglądała ta droga. To dzięki tej wiedzy możemy korzystać z dziedzictwa i doświadczeń minionych pokoleń.

Wiele naszych materiałów udostępniłoby odbiorcom w formie Edukacji Multimedialnej dostępnej na stronie www.tpe.org.pl. Znajdują się tam wystawy, filmy, broszury, gotowe scenariusze lekcji. Wszystkie materiały bazują na założeniu, że używając wielu warstw przekazu jesteśmy w stanie zaangażować każdego w poznanie wiedzy historycznej i ugruntować przesłanie, że nauka tego przedmiotu może być ciekawą przygodą.

Mamy wielkie szczęście spotykać wielu ludzi, którzy myślą i działają podobnie jak my, a są to nauczyciele, muzealnicy, działacze innych organizacji społecznych, samorządowcy, pracownicy domów kultury, artyści różnych dziedzin sztuki, gdyż właśnie wspólne działanie daje wiarę w sens wszystkiego co robimy w Towarzystwie Projektów Edukacyjnych. Jeśli jesteś z nami w działaniu to dziękujemy, a jeśli chcesz zacząć działać to zapraszamy!

Integralną częścią mini-podręcznika i lekcji multimedialnej „Wielkopolska – terror i opór pod okupacją niemiecką 1939–1945” jest film edukacyjny w reżyserii Michała Szymanowicza „Krwawa Zemsta – okupacja Wielkopolski”, który można obejrzeć w internecie skanując poniższy kod QR.

Wykolejony przez żołnierzy polskiej konspiracji pociąg relacji Ostrów–Kępno, marzec 1940 r. Ze zbiorów IPN

W serii Edukacja Multimedialna:

Towarzystwo
Projektów
Edukacyjnych

więcej dowiesz się na:
www.tpz.org.pl

znajdziesz nas także:

Partner strategiczny:

Partnerzy:

Wielkopolskie
Muzeum
Niepodległości

KURATORIUM
OSWIATY
W POZNANIU

ISBN 978-83-67848-01-5